

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนานวัตกรรมสังคม

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

เลขที่ 52/437 หมู่บ้านเมืองเอก ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

โรงเรียนแก้หนี้สินภาคครัวเรือน-หนี้สินภาคประชาชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

ความเป็นมา

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางซุด จัดตั้งขึ้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) รหัสเลขที่ 100152866 มีสมาชิกปัจจุบันจำนวน 2,056 คน คิดเป็น 29.4% ของประชากรตำบลที่มีอยู่ 7,003 คน เป็นกองทุนที่จัดบริการสวัสดิการสำหรับสมาชิกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ประเด็นปัญหาในการดำรงชีวิตของคนในตำบลบางซุด (และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน) คือ คนในชุมชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ และประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว คือ ทำนา ไม่มีอาชีพเสริม พอที่จะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน และสภาองค์กรชุมชน จึงจัดให้มีการประชุม “เวทีถกถามระดับตำบล” พบว่า การแก้ไขปัญหาหนี้สินเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนสำหรับคนตำบลบางซุด อีกทั้งยังขาดการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน และยังพบว่า มี 150 ครัวเรือน ที่มีหนี้สินมากกว่า 100,000 บาท จึงร่วมกันจัดตั้ง “โรงเรียนแก้หนี้สินภาคประชาชนตำบลบางซุด” เพื่อรองรับการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้

กิจกรรม

โรงเรียนแก้หนี้สินภาคประชาชนตำบลบางซุด ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2559 โดยยึดหลักการของจัดการแก้ปัญหานี้สินภาคครัวเรือน 3 ประการ คือ (1) สร้างระบบคิดตามระบบเหตุผลเพื่อพิจารณาความจำเป็นของการก่อหนี้ ยึดหลักวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยให้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นเครื่องมือกำกับติดตามประเมินตนเอง (2) สร้างหลักสูตรพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้เสริมผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (3) ส่งเสริมการออม

ผลสำเร็จ

ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ

1. การพัฒนาเครื่องจักสาน ทำหมวก ทำกระเป๋า ทำไม้กวาดดอกหญ้า จำนวน 60 คน สามารถสร้างรายได้เพิ่ม 4,000 บาทต่อเดือนต่อราย
2. เลี้ยงไก่ไข่ และปลูกผัก จำนวน 50 คน สามารถสร้างรายได้เพิ่ม 3,000 บาทต่อเดือนต่อราย (พร้อมกับลดรายจ่ายเดือนละ 2,000 บาทต่อเดือนต่อราย)
3. เลี้ยงแพะ จำนวน 35 คน สามารถสร้างรายได้เพิ่ม 5,000 บาทต่อเดือนต่อราย (และได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐให้ขยายกิจกรรมเป็นโครงการ “แพะแปลงใหญ่”)

สำหรับการออม โรงเรียนแก่นี้สภาคประชาชนตำบลบางซุด ให้ผู้เข้าอบรมเพิ่มการออมเงินขั้นต่ำ เป็นเงิน 200 บาทต่อเดือน หรือคิดจาก 10% ของยอดขายสินค้า ปรากฏว่ามีเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่า 500,000 บาท ซึ่งเป็นหลักประกันที่จะชำระคืนเงินกู้ยืม (หรือหนี้สินเดิม)

การดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียนแก่นี้สภาคประชาชนตำบลบางซุด จนถึงปีสิ้นสุด พ.ศ. 2562 มีสมาชิกจำนวน 42 ราย (ครัวเรือน) มีรายได้ที่สามารถตัดหนี้เป็น 0 คิดเป็นเงินทั้งสิ้น 1,500,000 บาท

ความใหม่-ความสามารถ

ความสำเร็จของการสร้างความสามารถในการจัดการปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของสมาชิกที่ร่วมโครงการของกองทุนสวัสดิการชุมชน (และสภาองค์กรชุมชน) ข้างต้น เป็นผลมาจากการทำงานแบบรวมกลุ่ม การเพิ่มความรู้ความเข้าใจวิเคราะห์ความจำเป็นในการก่อหนี้ การทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย การเพิ่มช่องทางการสร้างอาชีพเสริม ด้วยการสร้างความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ และการออมเงินเพื่อชำระหนี้คืน จนสามารถปลดหนี้เป็น 0 ไปได้ 42 ราย ซึ่งในเบื้องต้นถือได้ว่าเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแก่นี้สภาคประชาชนตำบลบางซุด

ผลต่อการเปลี่ยนแปลง

ความใหม่-ความสามารถของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุดที่เกิดขึ้นข้างต้น เป็นนวัตกรรมสังคมที่เกี่ยวข้องกับทั้งด้านการจัดการปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของสมาชิก ซึ่งแก้ไขไม่ได้โดยตัวเองตามลำพัง ต้องอาศัยการทำงานแบบรวมกลุ่มเข้าไปผนวกรวม และการริเริ่มงานเชิงกระบวนการที่นำเอาหลักของการจัดการต่อ (1) การวิเคราะห์เหตุและผลตามความจำเป็นของการก่อหนี้ (2) การจัดการเศรษฐกิจที่จะนำมาซึ่งรายได้เพิ่มเพื่อไปชำระหนี้คืน (3) การออมเพื่อสร้างหลักประกันในการชำระหนี้คืน

.....

สำนักประสานเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ตุลาคม 2563